

Till Jordbruksdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss – Se landsbygden! Myter, sanningar och framtidsstrategier (SOU 2006:101)

Folkbildningsförbundet, studieförbundens intresseorganisation, har tagit del av betänkandet och lämnar här synpunkter på några av de förslag som lämnas. Vårt yttrande avser de delar i betänkandet som berör folkbildningens och studieförbundens kärnverksamhet.

4. Lokalt perspektiv på demokrati, ansvar och roller

Studieförbunden har sin största betydelse i det lokalsamhälle de verkar. Det finns minst ett studieförbund närvarande och aktivt i varje kommun i Sverige. Detta tillsammans med det faktum att studieförbunden tillsammans har ca 270 medlemsorganisationer, samarbetsavtal med ytterligare ett 80-tal organisationer och samverkan med otaliga lokala föreningar över hela landet visar på den starka förankring studieförbunden har i lokalsamhället och att man verkar där människorna finns och är engagerade.

4.6 Stärk kommunernas samspel med lokala utvecklingsaktörer

Betänkandet tar upp frågan om lokala aktörers samspel med den kommunala organisationen. De förslag som betänkandet lägger fram till regeringen ser Folkbildningsförbundet positivt på.

Till förslagen om att väga in lokala behov vid utvecklingsplanering och fysisk planering och om att upprätta översiktsplaner i samarbete med lokala intressegrupper som lyfter fram landsbygdens resurser och möjligheter, vill Folkbildningsförbundet tydligt betona att studieförbunden, som ofta har en mycket stark lokal förankring i civilsamhället, besitter erfarenhet och förmåga att kanalisera lokala behov. Studieförbunden kan därför ha en central roll i ett lokalt utvecklingsarbete.

Studieförbunden kan inta en konkret demokratiroll i förhållande till samhällsbygget. Den rollen är dubbelriktad. Studieförbunden kan kanalisera medborgarnas behov och synpunkter till politiska beslutsfattare och myndigheter och de kan fungera som en demokratisk resurs när beslutsfattare önskar informera medborgarna och få deras åsikter. Med andra ord kan studieförbunden inta rollen som bro mellan folk och folkvalda, eller annorlunda uttryckt, en mäklarroll.

4.7 Partnerskap som verktyg för landsbygdens utveckling

När det gäller betänkandets förslag om att främja bildandet av partnerskap mellan offentlig förvaltning, företag och ideella föreningar som ett kraftfullt metodiskt verktyg i utvecklingsprocesserna i vilka den demokratiska granskningen ska säkerställas, så ställer sig Folkbildningsförbundet i grunden positivt till det. Väl fungerande partnerskap kan vara ett bra sätt att åstadkomma goda resultat.

Folkbildningsförbundet vill dock poängtera de fällor som kan finnas i partnerskap och som ofta utgörs av ojämlika styrkeförhållanden där de offentliga aktörerna kan ha en dominerande roll. Det är av stor vikt att partnerskap bygger på öppenhet, involvering och respekt för de olika parternas särdrag. Det får inte bli, som det noteras i betänkandet, att den ideella sektorn oftast bidrar med arbetsinsatser. Den ideella sektorn måste även involveras i planering och beslut. Studieförbunden har både positiva och negativa erfarenheter av partnerskap.

5. Landsbygdens företagande och arbetsmarknad

Folkbildningsförbundet menar att den verksamhet med studiecirklar och kultur- och föreläsningprogram som studieförbunden bedriver faktiskt skapar bättre förutsättningar och attraktivitet för etablering för t ex turistnäring samt att verksamheten också genererar och för vidare kunskaper för egenföretagande (administration, nätverk) och t ex traditionell tillverkning och hantverk.

På många platser växer utvecklingsgrupper, byalag, kooperativ och sociala företag fram för att behålla eller återväcka olika delar av den lokala infrastrukturen och servicen. Många gånger spelar studieförbunden en nyckelroll för att få utvecklingsprocessen att komma igång. Det är i studiecirklar som behov och möjligheter identifieras och strategier läggs ut. Utifrån studiecirkelarna växer utvecklingsgrupperna, byalagen, kooperativen eller de sociala företagen fram och väcker nytt liv i det lokala samhället.

Dessutom är det värt att nämna att studieförbunden är det instrument som organisationslivet använder för sitt kompetens- och utvecklingsbehov. Studieförbunden utgör med andra ord en väsentlig del i det som ofta kallas den sociala ekonomin.

5.2 Intensifiera utbyggnaden av infrastruktur för transporter, tele och IT

5.2 .1 IT som utvecklingsfaktor på landsbygden

Folkbildningsförbundet instämmer i att Internet kan bidra till att även en glest befolkad landsbygd kan ha en rimlig servicenivå. Men för att den ska komma alla till del måste alla kunna koppla upp sig. Idag står cirka 20 procent av medborgarna utanför e-samhället. De kan eller vill inte av olika skäl använda sig av offentliga e-tjänster. Folkbildningsförbundet menar att det är en gigantisk utmaning att motivera och utbilda denna grupp.

Det formella utbildningsväsendet klarar inte detta på egen hand. Här har folkbildningen kompetens, erfarenhet och dessutom en unik infrastruktur. Studieförbunden har en pedagogik som passar studieovana. Det handlar om att arbeta mycket med uppsökande verksamhet - med motivation och lust. Den enskilde måste se vad just han eller hon har för nytta av Internet och samhällets e-tjänster.

Folkbildningsförbundet förslår en bred folkbildningssatsning under en femårsperiod.

7. Utmaningarna för en fungerande vardag – livsvillkoren på landsbygden

Folkbildningen är en del av många människors vardag, inte minst i gles- och landsbygd. En vardag som präglas, och ska kunna präglas, av såväl nytta som nöje. Genom deltagande i studiecirklar kan människor utveckla nya kunskaper, nya talanger och färdigheter, nya kontakter och nätverk.

Genom studieförbundens kulturarrangemang ges möjlighet att uppleva nya insikter och glädje, en smula förströelse, men också perspektiv på sitt eget liv. Om inte studieförbunden fanns i människors vardag finns det stor risk att ingen annan aktör finns i dess ställe. Det är något som den

statliga utvärderingen av folkbildningen 2004, SUFO2, lyfter fram och ser därmed studieförbunden som en garant för ett levande lokalt kulturliv.

7.2 Bostaden och bostadsmiljön

Betänkandet tar upp ett integrationsperspektiv och ser en möjlighet i att förmå invandrare att bosätta sig på landsbygden och kunna bidra till en positiv utveckling. Betänkandet lyfter upp ett kunskaps- och attitydproblem som består i att många invandrade förknippar landsbygd med fattigdom och misär. Betänkandet noterar samtidigt, vilket är bra, att det också är av stor vikt att de som idag bor på landsbygden får kunskap och insikt om vilken resurs de nya invånarna kan bidra med för utveckling och tillväxt.

Dessa förhållanden gör att det finns anledning att påminna om att det tillhör studieförbundens uppdrag och kärnkompetenser att minska kunskapsklyftor och främja integration av det slag som här belyses. Studieförbunden har också stor vana och utarbetade metoder för en uppsökande verksamhet som är avgörande för att kunna åstadkomma resultat när det gäller attitydförändrande arbete i allmänhet och integrationsarbete synnerhet. Studieförbunden kan med andra ord på ett förhållandevis enkelt och kostnadseffektivt sätt bidra till såväl företags som bygders rekrytering av människor.

8. Kompetens, lärande och forskning

Varje år söker sig 2,5 miljoner deltagare till studieförbundens 310 000 studiecirklar. Folkbildningen är en del av det livslånga lärandet och vuxnas utbildning. Ett av folkbildningens huvuduppdrag som man fått av regering och riksdag är att bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället. Detta gör studieförbunden utifrån deltagarnas egna villkor och utan krav på förkunskaper. Det gör att studieförbundens bildnings- och utbildningsverksamhet passar många som är studieovana eller har dåliga erfarenheter av sin skolgång.

8.2 Problem

8.2.1 Skillnader i formell utbildningsnivå

Ett problem som betänkandet lyfter upp är det finns skillnader, inte bara i tillgänglighet, utan också skillnader i inställning till högre utbildning mellan de som bor i tätorter och på landsbygden. För många som har en mindre positiv inställning till högre studier eller är ovana vid studier är deltagandet i folkbildningen många gånger ett första steg, en språngbräda, till att finna motivation till vidare studier. Som beskrivits ovan så passar studieförbundens pedagogik och metoder de flesta människor.

8.3 Möjligheter

8.3.6 Folkbildning

Folkbildningsförbundet kan bara instämma i betänkandets beskrivning av studieförbundens och folkbildningens karaktär. Genom de verksamhetsformer som beskrivs, studiecirkeln och kulturprogrammen genererar studieförbunden så många oväntade möten mellan människor som annars inte skulle ha mötts. Det finns en kraft i den korsbefrukning som uppstår och som utvecklar inte bara människorna som deltar, utan hela samhället.

FOLKBILDNINGSFÖRBUNDET
Studieförbundens intresseorganisation

Åke Gustavsson
ordförande

Maicen Ekman
generalsekretetare